

Jiří Pernes

Případ Karla Löbla. Ministr vlády České socialistické republiky tajným spolupracovníkem StB

Nastolení komunistického režimu v únoru 1948 bylo spojeno s přeměnou demokratických stran Národní fronty (NF) v povolné nástroje Komunistické strany Československa (KSČ), které svou činností napomáhaly upevňovat totalitní systém v zemi. Mezi nimi zaujímala významné místo Československá strana národně socialistická (ČSNS), založená již v roce 1897 pod názvem Národní strana dělnická, od roku 1898 Česká strana národně sociální. V roce 1918 se pod vlivem silné revoluční vlny, která zaplavila Evropu, přejmenovala na Českou (později Československou) stranu socialistickou a tohoto názvu užívala až do mimořádného X. sjezdu v roce 1926, na němž přijala označení Československá strana národně socialistická.¹ V letech 1945–1948 se stala nejvýznamnějším oponentem KSČ a nejhlasitějším kritikem její politiky.² V řadách vedoucích činitelů ČSNS se v únoru 1948 zrodila myšlenka na protestní odchod nekomunistických ministrů z vlády, což vedlo k hluboké politické krizi, která přerostla ve státní převrat, v jehož průběhu se komunisté v Československu chopili moci.³

Přeměně ČSNS v převodovou páku komunistické politiky po únoru 1948 věnoval pozornost Václav Pavlíček v práci *Politické strany po únoru*; vyšla ovšem v době vlády KSČ a je touto skutečností výrazně poznamenána.⁴ Tendenčně popisuje vývoj a historii ČSNS i sborník *O úloze bývalé národně socialistické strany*, o jehož vznik se zasloužili právě ti, kdož se v řadách ČSNS angažovali v intencích komunistické politiky.⁵ Zkresleně vykládá vývoj ČSNS v rozhodujících dnech února 1948 ve svých pamětech také bývalý předseda „obrozené“ Československé strany socialistické (ČSS) Alois Neuman.⁶ Ze všech uvedených prací je zřejmé, že v únorovém střetnutí rozhodla nejen větší připravenost KSČ a jejich vůdců k řešení krizových situací, ale také skutečnost, že od roku 1945 budovala v řadách svých politických partnerů v Národní frontě vlastní agenturu, která v rozhodujících chvílích vystoupila proti jejich vedení, podpořila komunistickou politiku a objektivně přispěla k vítězství KSČ. Víme, že komunisté využívali k pronikání do demokratických stran Státní bezpečnosti (StB), kterou ovládali od roku 1945 a jež průběžně sledovala jejich vedoucí funkcionáře již před únorem 1948. Dokazují to hlášení o Jaroslavu Stránském, Hubertu Ripkovi, Prokopu Drtinovi

1 Vývoji Československé strany národně socialistické od jejich počátků se věnoval HARNA, Josef: *Kritika ideologie a programu českého národního socialismu*. Academia, Praha 1978.

2 Podrobně o činnosti a politice ČSNS v tomto období viz KOCIAN, Jiří: *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948. Organizace, program, politika*. Doplněk, Brno 2002.

3 Blíže viz např. KAPLAN, Karel: *Pět kapitol o únoru*. ÚSD AV ČR – Doplněk, Praha – Brno 1997.

4 PAVLÍČEK, Václav: *Politické strany po únoru. Příspěvek k problematice Národní fronty, I. část*. Svobodné slovo, Praha 1966.

5 *O úloze bývalé národně socialistické strany*. Sborník statí a článků. Svobodné slovo, Praha 1959.

6 NEUMAN, Alois: *Jak jsem žil. Hrst vzpomínek a kus historie*. Melantrich, Praha 1971.

a dalších veřejně činných osobnostech uložená v Archivu bezpečnostních složek. O bezprostředním zasahování StB, v letech 1947–1948 ještě Zemského odboru bezpečnosti – II. oddělení (ZOB II), do činnosti ČSNS nejnověji vypovídá studie Prokopa Tomka o agentovi Josefu Damianovi.⁷

Organizování tzv. levicových proudů v demokratických stranách Národní fronty Evidenčním odborem ÚV KSČ dosud dostatečně zpracováno není. Pozornost komunistické subverzi v řadách ČSNS věnoval ve své práci o procesu s Miladou Horákovou Karel Kaplan,⁸ jedná se však jen o první sondu do celé problematiky. K jejímu hlubšímu poznání chce přispět i tento text, věnovaný činnosti Karla Löbla, národně socialistického funkcionáře, jenž se v krizových dnech roku 1948 nechal získat ke spolupráci s komunistickou stranou, a o několik let později se dokonce stal aktivním spolupracovníkem StB, což mu otevřelo cestu do vrcholné politiky, v níž se angažoval po celé období tzv. normalizace po roce 1968.

Karel Löbl jako mladý dvacetiletý muž (narodil se 21. září 1925 v Praze) vstoupil v květnu 1945 do ČSNS. O mnoho let později napsal paměti,⁹ z nichž vyplývá, že – tak jako většina jeho vrstevníků – vstoupil do politiky s radostí ze šťastného konce války, s netrpělivým očekáváním, co přinesou nejbližší dny svobodného života, a s ideály spravedlnosti, demokracie a humanity, o jejichž správnosti byl přesvědčen. Proto je chtěl v praxi naplňovat. Netušil, že život, který na něj čekal za hranicemi rodného Zahradního Města, klidného pražského předměstí, naloží s jeho optimismem a ideály dosti nevybíravým způsobem.

Dohoda socialistických stran o vytvoření Národního bloku pracujícího lidu měst a venkova z 8. června 1945 obsahovala ujednání, že jednotlivé politické strany nebudou zakládat vlastní mládežnické organizace, nýbrž že povedou své členy k tomu, aby se angažovali v jednotném Svazu české mládeže (SČM).¹⁰ Na první pohled nešlo o nic výjimečného, neboť slovo „jednota“ se tehdy, bezprostředně po osvobození, stalo skoro zaklínadlem doby. Češi v oněch dnech velkých nadějí chtěli mít všechno jednotné, především samozřejmě národ a republiku a v jejich rámci také odbory, novináře a spisovatele, zemědělce, organizace bývalých partyzánů a také – mládež. Ale praxe ukázala, že tak jednoduché to přece jen není. Mladí lidé, kteří vstupovali do národně socialistické strany po tisících, se chtěli vedle politické práce také bavit, chtěli být víc spolu než se staršími „bratry“ a „sestrami“, jak se navzájem ve straně oslovovali, a chtěli také sami řešit své vlastní, specifické problémy.

7 TOMEK, Prokop: Příslušník a agent StB Josef Damian. Pokus o portrét. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2014, č. 12. ABS, Praha 2014, s. 251–281.

8 KAPLAN, Karel: *Největší politický proces. „M. Horáková a spol.“*. ÚSD AV ČR – Archiv hlavního města Prahy – Doplněk, Praha – Brno 1995.

9 LÖBL, Karel: *Naděje a omyly. Vzpomínky na onu dobu*. Academia, Praha 2012. Publikované paměti přináší pouze výběr z mnohem obsáhlejšího rukopisu, který je deponován v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR v. v. i. v Praze.

10 Historii této organizace v prvním období její existence se věnuje BARTOŠ, Josef: *Československý svaz mládeže v letech 1945–1955. Příspěvek k mládežnickému hnutí v ČSR*. Oddělení agitace a propagandy ÚV ČSM – Mladá fronta, Praha 1958.

Jiří Pernes

Velmi brzy si to uvědomilo rovněž vedení této strany, které rozhodlo, že Svaz československé mládeže národně socialistické, jenž existoval za první republiky, se sic obnovovat nebude, ale mladým dají prostor v takzvaných Odborech mladých národních socialistů, které měly v rámci strany vznikat po celé republice a na všech úrovních. Založení a fungování těchto organizací upravoval metodický pokyn *Odborné komise strany*,¹¹ vydaný na podzim 1945. Dochoval se i seznam komisí, které vedení strany plánovalo založit. Bylo jich celkem patnáct, mezi nimi na třináctém místě je uveden také Odbor mladých, oficiálně Ústřední odbor mladých národních socialistů (ÚOMNS).¹²

U každé komise byl uveden jakýsi garant, který odpovídal za její organizaci a činnost. V případě Odboru mladých jím byl Ota Hora.¹³ Pod jeho vedením začal mladý Karel Löbl svoji politickou kariéru; jak v pamětech sám uvádí, přátelská, otevřená atmosféra, která v odboru panovala, si jej zcela podmanila. Svou horlivostí a schopnostmi se uvedl do té míry, že se brzy stal tiskovým referentem ÚOMNS.¹⁴ Ale nezůstal jím dlouho. Byl schopný, ambiciózní, snažil se. Uměl psát na stroji, bavila ho ekonomika, bratři ve vedení brzy zjistili, že mezi sebou mají organizační talent, kterého by bylo škoda nevyužít. Proto jej už 13. srpna 1945 na schůzi vedení ÚOMNS zvolili jedním ze dvou revizorů účtů.¹⁵ Když Ústřední odbor pořádal ve dnech 7. a 8. září 1945 I. socialistickou školu – internátní školení mladých členů Československé strany národně socialistické v Praze, zapojil se Karel Löbl do její organizace. Dostal na starost ubytování¹⁶ a svůj úkol zvládl na výbornou. Možná za odměnu jej předseda mladých národních socialistů Ota Hora jmenoval členem delegace, s níž šel právě v tu dobu blahopřát PhDr. Petrovi Zenklovi,¹⁷ předsedovi strany, ke zvolení pražským primátorem.¹⁸

11 NA, f. Archiv České strany národně sociální, Praha (dále jen 1302), k. 79, sl. 1945, Odborné komise strany. Jejich počátky II – 116, materiál nazvaný Odborné komise strany, nedatováno.

12 Tamtéž.

13 Ota Hora (1909 Golčův Jeníkov – 1997 Ottawa, Kanada), národně socialistický politik a publicista, v letech 1945–1948 poslanec Národního shromáždění, člen ústředního výboru (ÚV) ČSNS, předseda Ústředního odboru mladých národních socialistů. V parlamentě proslul jako neobjektivní kritik komunistických praktik na ministerstvu vnitra a v bezpečnostních složkách. Po únoru 1948 emigroval do USA. V exilu napsal paměti *Svědectví o puči. Z bojů proti komunizaci Československa, I, II.*, Sixty-Eight Publishers, Toronto 1978 a Melantrich, Praha 1991.

14 NA, f. 1302, k. 338, Mladí národní socialisté 1945–1948 III, sl. 1945 Odbor mladých, Korespondence, kopie dopisu Janu Vlachovi, odpovědnému redaktorovi novin *Táborské Slovo*, 22. 11. 1945, podepsaného Karlem Löblem s dodatkem *tisk. referent u jména*.

15 Tamtéž, sl. 1945 Odbor mladých, Záznamy schůzí, Záznam ze schůze Ústředního odboru mladých dne 13. 8. 1945.

16 Tamtéž, Záznam ze schůze předsednictva Ústředního odboru mladých národních socialistů dne 27. VIII. [19]45.

17 Petr Zenkl (1884 Tábor – 1975 Raleigh, USA), národně socialistický politik. Vystudoval filozofickou fakultu české Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, stal se středoškolským profesorem češtiny, od roku 1913 se angažoval v národně sociální straně. V letech 1919–1922 byl starostou Prahy-Karlína, působil na ministerstvu sociální péče, v letech 1926–1939 byl ředitelem Ústřední sociální pojišťovny. Od roku 1923 byl členem pražského zastupitelstva, v letech 1937–1939 pak primátorem hlavního města Prahy. Po mnichovské dohodě se na několik týdnů stal ministrem vlády tzv. druhé republiky. V letech 1939 až 1945 byl Němci vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald, po osvobození v roce 1945 se stal předsedou ČSNS. Od srpna 1945 do května 1946 byl znovu pražským primátorem,

Případ Karla Löbla

Bratrství v národně socialistické straně nebylo prázdným slovem, přece jen však k některým členům odboru měl Karel Löbl blíže než k ostatním. K těm, s nimiž jej pojily nejen stejné politické ideály, ale i přátelství, patřili bratři Boháčovi – Antonín (nar. 1912) a starší Viktor¹⁹ (nar. 1904). Především byl Antonín člověkem, s nímž se Karel Löbl stýkal často a rád. I po letech na něj vzpomínal jako na člověka *křesťálového srdce s národně socialistickou duší*.²⁰ Löblovy organizační schopnosti, racionální myšlení, smysl pro řád a logické uvažování vyhovovaly ostatním do té míry, že jej 8. prosince 1945 na sjezdu zastupitelstva ÚOMNS zvolili jeho jednatelem. Místo tiskového referenta, které se tak uvolnilo, obsadil právě jeho přítel Antonín Boháč.²¹

Procházíme-li dokumenty ze sekretariátu ÚOMNS, vidíme, že to byl právě Karel Löbl, kdo z něj udělal fungující úřad. V jeho čele sice stál jako předseda Ota Hora, ten se však brzy stal poslancem a rozvíjel svoji činnost v širších dimenzích, než bylo úřadování a fungování sekretariátu. Druhým Löblovým nadřízeným byl tajemník Ústředního odboru. Zpočátku tuto funkci vykonával Václav Suchý,²² ale po nějakém čase odešel na jiný, významnější post ve stranické hierarchii a na jeho místo přišel Petr Konečný.²³ Ani ten nebyl tajemníkem příliš dlouho, protože pár měsíců po jeho

poté se stal náměstkem předsedy vlády a zůstal jím až do komunistického převratu v únoru 1948. Pak emigroval do USA. Až do své smrti byl předsedou ČSNS v exilu a od roku 1949 také předsedou Rady svobodného Československa. NEKOLA, Martin: *Petr Zenkl. Politik a člověk*. Mladá fronta, Praha 2014.

- 18 NA, f. 1302, k. 338, Mladí národní socialisté 1945–1948 III, sl. 1945 Odbor mladých, Záznam ze schůze předsednictva Ústředního odboru mladých národních socialistů dne 27. VIII. [19]45.
- 19 Viktor Boháč byl zatčen Státní bezpečností na podzim 1953 a obviněn z organizování ilegální protikomunistické skupiny. Blíže viz ABS, f. Vyšetřovací spisy – Centrála (dále jen MV-V), vyšetřovací spis a. č. V-950 MV Boháč Viktor a spol. Spolu s ním byli zatčeni a vyšetřováni JUDr. Vladimír Šolc, bývalý náměstek pražského primátora za ČSNS a Závěš Zeman, člen ÚV ČSNS.
- 20 LÖBL, Karel: *Naděje a omyly*, s. 88.
- 21 NA, f. 1302, k. 448, Mladí národní socialisté 1945–1948 III, sl. 1945, Odbor mladých, oběžníky a pokyny, Ústřední odbor mladých národních socialistů, zvolený sjezdem zastupitelstva 8. prosince 1945 v Praze.
- 22 Václav Suchý, národně socialistický politik, před 2. světovou válkou se angažoval ve stranickém mládežnickém hnutí, v květnu 1945 se stal vedoucím tajemníkem ÚOMNS, od roku 1946 byl vedoucím propagačního odboru ČSNS.
- 23 Petr Konečný (1915 Suchá u Boskovic – 1948), národně socialistický funkcionář. Po přechodu Václava Suchého do propagačního odboru ČSNS se stal vedoucím tajemníkem ÚOMNS. StB ho po únoru 1948 podezřívala, že byl zapojen do atentátu na Augustina Schramma. Tříčlenné komando, vedené Miroslavem Pichem-Tůmou, jej v červnu 1948 uneslo do konspirační vily ministerstva vnitra, kde jej podrobilo nelidskému mučení. V jeho průběhu se prokázalo, že Konečný nemá se smrtí A. Schramma nic společného. Jako nepohodlného svědka se ho rozhodli zbavit a bez souhlasu nadřízených jej zastřelili a na neznámém místě pohřbili. V roce 1968 byl Pich-Tůma obžalován z vraždy a souzen, Vyšší vojenský soud v Příbrami však konstatoval, že tento zločin byl již promlčen. Blíže viz PEJSKAR, Jožka: *Pronásledování vlastenci*. Ústředí čs. strany národně sociální v exilu, USA (přesné místo neuvedeno) 1987, s. 88–94. Případ Petra Konečného doposud není zpracován. Okrajově se mu věnoval Karel Kaplan, který publikoval *Zprávu inspekce ministra vnitra z 2. 5. 1968 o činnosti na úseku rehabilitace v letech 1953–1967*. V ní se uvádí: *Konečný, bývalý ústřední tajemník mládeže národně socialistické strany, byl tajně zatčen orgány StB na základě neproověřené zprávy, že jsou mu známy skutečnosti o pobytu Milana Choce, podezřelého tehdy z vraždy mjr. Šrama. Konečný nic podstatného k případu mjr. Šrama neuvedl a byl na příkaz Plačka orgány StB Tůmou-Pichem a Liškou zastřelen*. Viz KAPLAN, Karel: *Druhý proces. Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení 1968–1990*. Karolinum, Praha 2008, s. 510–511. Případu věnoval pozornost také KALOUS, Jan: *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*. ÚSTR, Praha 2010. Augustin Schramm (1907, Liberec – 1948, Praha), sudetský Němec, funkcionář KSČ, agent sovětské tajné

Jiří Pernes

nástupu do úřadu přišel únor 1948 a Konečného tragická smrt. Ale Karel Löbl na sekretariátě pracoval průběžně – studium na Fakultě strojního a elektrotechnického inženýrství ČVUT v Praze mu to umožňovalo²⁴ – a mladí národní socialisté po celé republice znali spíše jeho než ostatní funkcionáře. Proto se místní a oblastní organizace na vedení ÚOMNS obracely s žádostí, aby k nim tu zajel na schůzi a pronesl projev k tomu či onomu aktuálnímu tématu,²⁵ tu zahájil ples anebo promluvil na veřejném shromáždění. Pro inteligentního a vzdělaného mladíka to nebyl problém. Stával se ve straně populární osobností, uznávanou pro své schopnosti, a to zpětně posilovalo jeho sebevědomí a ctizádost.

Krom toho Karel Löbl začal psát do novin, samozřejmě do stranického tisku. Snad prvním jeho literárním počinem byla krátká noticka „Děkujeme Ivanu Herbenovi“, kterou zveřejnil v prosinci 1945 v časopise *Mladý národní socialista*, v níž chválil Herbenovo²⁶ působení v čele *Svobodného slova*.²⁷ O něco později zveřejnil ve stejném časopise článek „Mladí do voleb“. Toto číslo sice není datováno, ale ze souvislostí lze dovodit, že vyšlo na jaře 1946.²⁸ A v létě téhož roku, konkrétně 17. srpna 1946, vyšel Karlu Löblovi obsáhlý článek „Mládež strany půjde příkladem“ v cyklostylovaném interním časopise ČSNS, nazvaném *Zpravodaj. Původní články a zprávy tiskového referátu Čs. strany národně socialistické v Praze I*, v němž psal o brigádách mladých příslušníků strany v zemědělství.²⁹ Není účelem této práce sestavovat bibliografii Karla Löbla. Tyto články zde uvádím jen jako důkaz jeho nepochybného úmyslu věnovat se tehdy politice profesionálně. Napomohl tomu i fakt, že jej předsednictvo ÚOMNS delegovalo 21. března 1947 za mládež do samosprávné komise předsednictva strany³⁰ a 26. dubna téhož roku byl na sjezdu mladých v Kolíně zvolen jednatelem předsednictva Ústředí jednot československé mládeže národně socialistické.³¹

služby NKVD, za druhé světové války organizoval partyzánské oddíly na území okupovaného Československa, v letech 1945–1948 vedoucí partyzánské oddělení ÚV KSČ, v roce 1948 se stal obětí neobjasněného atentátu. Jeho jméno bývá zmiňováno v souvislosti se smrtí ministra Jana Masaryka v březnu 1948.

- 24 Karel Löbl nebyl placeným funkcionářem ČSNS. Funkce v jejím mládežnickém hnutí vykonával bez nároků na odměnu souběžně se studiem na ČVUT v Praze.
- 25 NA, f. 1302, k. 448, Mladí národní socialisté 1945–1948 III, sl. Odbor mladých národních socialistů 1946, Různá korespondence. Zde např. kopie dopisu zasláná Ústředním sekretariátem mladých národních socialistů Odboru mladých národních socialistů v Plzni-Boleveci, 23. 10. 1946.
- 26 Ivan Herben (1900 Praha – 1968 Pacific Grove, USA), český novinář, syn spisovatele Jana Herbena. V roce 1939 jej zatklo Gestapo, léta 1940–1945 strávil v koncentračním táboře Sachsenhausen – Oranienburg. V roce 1945 se zapojil do činnosti ČSNS, stal se šéfredaktorem jejího deníku *Svobodné slovo* a členem jejího ústředního výboru. Po únoru 1948 odešel do exilu, žil v USA, byl šéfredaktorem *Newyorských listů* a redaktorem rozhlasové stanice Svobodná Evropa.
- 27 LÖBL, Karel: Děkujeme Ivanu Herbenovi. *Mladý národní socialista*, nedatováno (v záhlaví tužkou připsáno *prosinec 1945*), s. 4.
- 28 NA, f. 1302, k. 447, Mladí národní socialisté 1945–1948 II.
- 29 Tamtéž.
- 30 NA, f. 1302, k. 448, sl. Československá strana národně socialistická, Odbor mladých národních socialistů, Korespondence se Slováký 1947, kopie přípisu sekretariátu Odboru mladých národních socialistů předsednictvu ČSNS, 22. 3. 1947.
- 31 Předsednictvo ústředí jednot československé mládeže národně socialistické, zvolené na řádné výroční schůzi 26. IV. 1947 v Kolíně. *Mladé proudy*, 15. 5. 1947, s. 4.

Případ Karla Löbla

Karel Löbl v té době vystupoval zcela v duchu politiky ČSNS – byl tedy veden snahou prosazovat onu *socializující demokracii*, jak tehdejší státní zřízení charakterizoval prezident Edvard Beneš, současně však udržet maximální míru svobody a parlamentního systému ve státě. A největšími odpůrci těchto hodnot byli – a to nejen v Československu – komunisté, kteří k zavádění totalitních praktik a posilování svého dominantního postavení využívali všech příležitostí. Nástrojem k ovládnutí mladé generace se jim stal Svaz české mládeže. Národní socialisté jejich záměry brzy prohlédli a jedním z těch, kdož komunistické úmysly veřejně odhalovali a poukazovali na ně, byl i Karel Löbl. Při nejrůznějších příležitostech hlásal stanovisko, že pro demokratickou mládež obecně, a pro tu národně socialistickou zvláště, bude nejlepší, když se SČM vystoupí a bude ve své vlastní organizaci vyvíjet činnost samostatně. Ne náhodou o několik let později komunistická Státní bezpečnost, když o něj začala jevit zájem, napsala: [...] *před únorem 1948 byl reprezentantem nejreakčnější klíky národně socialistické mládeže.*³²

Karel Löbl se ve svých pamětech netají skutečností, že zcela důvěřoval vedení národně socialistické strany, které v jeho politickém směřování bez vážnějších výhrad podporoval. Vládní krize v únoru 1948, která brzy přerostla v mnohem hlubší krizi politickou, a zejména její tragické vyústění pro něj musely být trpkým zklamáním a naprosto nečekaným překvapením. Průběh oněch dnů, které na čtyři desetiletí uvrhly československou společnost do nesvobody, popsal podrobně ve svých vzpomínkách.³³ Na jednu věc si však kupodivu přece jen nevzpomněl: že vzdor vypjaté atmosféře, která tehdy v celé zemi – a na sekretariátě národně socialistické strany zejména – panovala, snažil se i tragický 25. únor 1948 brát jako normální pracovní den a plnit své povinnosti až do konce. Nasvědčují tomu alespoň dochované kopie úředních dopisů, které tehdy napsal a odeslal organizacím národně socialistické mládeže v různých místech republiky bez ohledu na politické tahy, které bratři v nejvyšším vedení jeho strany podnikali, či spíše – na jejichž dopad nyní už jen trpně čekali. Jejich důsledkům samozřejmě nemohl uniknout ani on, nehledě na to, že v prostorách ústředního sekretariátu strany na náměstí Republiky v Praze nepanovaly poměry, které by normální práci prospívaly.

Velmi plasticky je při výslechu na Státní bezpečnosti 28. května 1954 popsal Viktor Boháč, bratr jeho nejlepšího kamaráda Antonína, který národně socialistickou stranu v letech 1946–1948 zastupoval jako poslanec v Zemském národním výboru pro Čechy: *V únoru 1948, v den politického zvratu, jsem se hned ráno odebral do Ústředního sekretariátu národně socialistické strany na náměstí Republiky, abych zjistil situaci. Tam panoval velký zmatek. Z vedoucích osobností strany nebyl nikdo přítomen a tajemníci byli naprosto neinformovaní. Byla přítomna i část redaktorů Svobodného slova. Nikdo nevěděl, co přinese budoucnost. Někteří se domnívali, že strana bude rozpuštěna, jiní věřili, že bude i nadále existovati. Asi po 9. hodině se dostavil zástupce Dr. Šlechty³⁴ a prohlásil, že aparát sekretariátu*

32 ABS, f. Agenturní svazky – Centrála 1948–1990 (dále jen MV-TS) svazek a. č. 623743 MV, Návrh na vázání agenta, 7. 5. 1954, l. 3.

33 LÖBL, Karel: *Naděje a omyly*, s. 146–186.

34 Emanuel Šlechta (1895 Kutná Hora – 1960 Praha), národně socialistický politik, technik a národohospodář, v letech 1923–1926 působil v USA, od roku 1935 docent, od roku 1945 profesor ČVUT

Jiří Pernes

převzme vedení obrozené strany národně-socialistické, a vyzval přítomné, aby se rozhodli, dají-li se k dispozici. Krátce poté se dostavil také bývalý ministr Dr. Jaroslav Stránský,³⁵ který pronesl krátký projev, že strana národně-socialistická, resp. její vedení bylo politicky poraženo a že podle jeho názoru nelze považovati za nečestné, jestliže členové stranického aparátu se dají k dispozici novému vedení strany. Na základě toho většina se rozhodla pro spolupráci s novým vedením strany. Bývalý poslanec Hatina³⁶ převzal pak funkci organizačního vedoucího. Také já jsem byl v podstatě již rozhodnut pro spolupráci s novým vedením, a to i z toho důvodu, že jsem měl vždy přátelský vztah k Dr. Šlechtovi...³⁷

Inženýr Viktor Boháč nakonec s „obrozenou“ národně socialistickou stranou spolupracovat nezačal, neboť mu v tom zabránila komunistická Státní bezpečnost. Ještě téhož dne večer jej totiž zatkla a několik dní držela ve vyšetřovací vazbě. Poté jej sice propustila, ale jeho politickou angažovanost transformující se strana již nepokládala za vhodnou, neboť byl – slovy jejích vedoucích představitelů – oním zatčením *kompromitován*.³⁸

Komunističtí informátoři atmosféru v centrále ČSNS bedlivě sledovali a informovali o ní své nadřízené. Dne 2. března 1948 agent se šifrou Hl (zřejmě Hloušek) podal zprávu o schůzce s tajemníkem ústředního sekretariátu ČSNS Soukupem a hlásil: *V sekretariátu se téměř vůbec nepracuje, zaměstnanci proto hodně diskutují. Krok Zenkla a spol., t.j. demise ministrů, jest posuzován jako akt ukvapený a nepromyšlený. Nevěří však, že strana jako celek by připravovala protistátní akce. Na sekretariátě se také nic nenašlo. Kdo se do něčeho zapletl, pak jest správné, že sedí. Zaměstnanci ve své většině věří, že zůstanou na svých místech.*

v Praze. V letech 1939–1945 byl vězněn v koncentračním táboře Buchenwald, v letech 1945–1948 byl členem předsednictva ČSNS, v únoru 1948 podpořil komunistický státní převrat, stal se členem Ústředního akčního výboru NF a podílel se na konstituování Československé strany socialistické, podřízené KSČ – stal se jejím předsedou a poslancem komunisty ovládaného Národního shromáždění. V letech 1948–1950 byl ministrem techniky, 1950–1956 ministrem stavebnictví, poté ministrem – předsedou Státního výboru pro výstavbu. Dostal se do rozporů s prezidentem Antonínem Novotným, byl sledován Státní bezpečností a život ukončil spolu s manželkou sebevraždou.

35 Jaroslav Stránský (1884 Brno – 1973 Londýn), národně socialistický politik. V mládí se věnoval žurnalistice, po otci Adolfu Stránském převzal *Lidové noviny* v Brně, před 1. světovou válkou aktivně působil v Moravské lidové straně pokrokové, pak v České státoprávní demokracii a v roce 1925 založil Národní stranu práce. Od roku 1929 se angažoval v ČSNS, v letech 1918–1921, 1929–1938 a 1945–1948 byl poslancem Národního shromáždění, v letech 1921–1948 působil na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně nejprve jako docent, později jako mimořádný a nakonec jako řádný profesor. Za druhé světové války byl v exilu ve Velké Británii, v letech 1940–1945 ministrem spravedlnosti v exilové vládě Edvarda Beneše. V roce 1945 se stal členem předsednictva ČSNS, ministrem spravedlnosti, místopředsedou vlády a nakonec ministrem školství a osvěty. Po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel do exilu, žil v Londýně a spolupracoval s českým vysíláním BBC a Rádia Svobodná Evropa. Byl autorem řady odborných i politických spisů.

36 Alois Hatina (1886 Strašice – 1950 Praha), národně socialistický politik, v národně sociální straně měl před první světovou válkou blízko k anarchistům, angažoval se v mládežnickém a antimilitaristickém hnutí. V letech 1929–1939 byl za ČSNS poslancem Národního shromáždění. Po roce 1945 byl zaměstnancem Ústředního sekretariátu ČSNS, po komunistickém převratu v únoru 1948 se dal k dispozici křídlu ochotnému spolupracovat s KSČ a stal se organizačním tajemníkem nově konstituované Československé strany socialistické.

37 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-950 MV Boháč Viktor a spol., výpověď ing. Viktora Boháče z 28. 5. 1954.

38 Tamtéž.

Akční výbor se Šlechtou a Neumannem³⁹ má podporu zaměstnanců. Odsuzuje se, že bývalé vedení bylo ovlivňováno funkcionáři zakázaných stran, hlavně agrárníky a národními demokraty.⁴⁰

Situace se nezměnila ani v dalších dnech: *Nálada v sekretariátě jest stísněná*, uvedl stejný agent 16. března 1948. *Zaměstnanci očekávají svoje propuštění*.⁴¹ O týden později Soukup tomuto informátorovi sdělil: *V sekretariátě je velmi sklíčená nálada, ani 1/3 původního stavu se asi neudrží*, a dodal, že mezi nimi převládá názor, že všichni, kdož se v sekretariátě neudrží, budou přidělováni do dolů a na zemědělské práce. V zásadě však úředníci sekretariátu nebyli proti transformaci své strany v organizaci závislou na komunistické politice. *Zaměstnanci odsuzují, že příliš dlouho trvá schvalování akčních výborů nár[odních] soc[ialistů] v krajích a okresech. Silně rozšířený názor, že KSČ schválně brzdí ustavení socialistické strany, kterou chce úplně zničit, ustupuje pomalu argumentaci, že z taktických důvodů vzhledem na zahraničí ponechá KSČ i socialistickou stranu životaschopnou, aby tak mohly být odraženy útoky o totalitě. Také vnitropoliticky nejde přece vyhladit stranu, která má ve vládě 2 ministry. Strana tedy asi zůstane, avšak bude hodně slabá. S tím zaměstnanci počítají*.⁴²

Tajemník Soukup nebyl jediným pracovníkem Ústředního sekretariátu ČSNS, který se dal komunistům k dispozici, byl ochoten vykonávat jejich pokyny a informoval je o dění uvnitř strany a názorech svých spolupracovníků a samozřejmě také nadřízených. Z materiálů uložených ve fondu Československá strana národně socialistická – Ústřední sekretariát v Národním archivu v Praze víme, že komunisté se snažili kontaktovat a ke spolupráci získat celou řadu dalších pracovníků ústředního sekretariátu, ale také volených politiků ČSNS, poslanců a funkcionářů různých organizací této strany. Tak jim zprávy o interní situaci ve straně dodával starý národně socialistický matador Alois Hatina,⁴³ získali předního činitele strany JUDr. Miroslava Klingera,⁴⁴ který byl ochoten přijmout funkci generálního tajemníka „obrozené“

39 Alois Neuman (1901 Smidary – 1977 Praha), národně socialistický politik a právník. V letech 1920–1924 studoval práva na Karlově univerzitě v Praze, v letech 1937–1939 byl starostou Českých Budějovic, aktivně se zapojil do činnosti ČSNS, v letech 1935–1939 ji jako poslanec zastupoval v Národním shromáždění. Léta 1939–1945 strávil v koncentračním táboře Buchenwald, v roce 1946 se stal předsedou Městského národního výboru v Českých Budějovicích a tuto funkci zastával až do roku 1948. Byl členem vedení ČSNS, v průběhu státního převratu v únoru 1948 se postavil na stranu KSČ, stal se členem Ústředního akčního výboru NF a čelným představitelem nově konstituované Československé strany socialistické. V letech 1948–1952 byl ministrem pošt, 1952–1960 ministrem spojů, 1960–1968 ministrem spravedlnosti. V letech 1948–1960 byl místopředsedou Československé strany socialistické, po smrti E. Šlechty se stal jejím předsedou. V roce 1968 z této funkce odešel a stal se čestným předsedou strany. V letech 1945–1969 byl poslancem Národního shromáždění, v letech 1969–1976 poslancem Sněmovny lidu Federálního shromáždění. Svou politickou kariéru popsal v knize paměti *Jak jsem žil*.

40 NA, f. Československá strana národně socialistická – Ústřední sekretariát (dále jen 35), k. 8, sign. 35-98/40, Záznam ze dne 2. III. 1948.

41 Tamtéž, Záznam ze dne 16. III. 1948.

42 Tamtéž, Hlášení agenta „HI“ o rozhovoru s tajemníkem Ústředního sekretariátu ČSNS Soukupem dne 23. III. 1948.

43 Tamtéž, sign. 35-98-13, Věc: Hatina Alois, dřívější činnost a charakteristika a násl.

44 Miroslav Klinger (1893 Praha – 1979 Praha), sokolský činovník, funkcionář ČSNS. Sportovní gymnasta, který se v roce 1922 stal mistrem světa v soutěži družstev, držitel bronzové medaile ve víceboji jednotlivců. V letech byl 1932–1939 náčelníkem Československé obce sokolské, v letech 1939–1945 byl vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald, po roce 1945 člen vedení ČSNS. V únoru 1948 se dal k dispozici komunistům a stal se generálním tajemníkem nově konstituované proko-

Jiří Pernes

Československé strany socialistické,⁴⁵ tajemníka Ústřední rady odborů Františka Koktána⁴⁶ a jeho kolegu Jana Mátlu,⁴⁷ ředitele Melantrichu dr. Václava Hulínského,⁴⁸ poslance JUDr. Františka Richtera,⁴⁹ Štěpána Kobylku, Aloise Neumana, Josefa Růzhu, s populární mluvčí národně socialistických žen JUDr. Boženou Pátkovou spolupracovali již dlouho před únorem 1948,⁵⁰ jakož i s mnoha jinými, včetně předsedy Národního shromáždění Josefa Davida⁵¹ a samozřejmě nového předsedy strany prof. Emanuela Šlechty. Komunisté se neomezovali pouze na lidi, kteří v národně socialistické struktuře zaujímali vedoucí pozice, za pozornost jim stáli i zaměstnanci na podřízených místech. Tak se v lednu 1948 pokusili přesvědčit ke spolupráci úředníci Ústředního sekretariátu ČSNS Alenu Bartošovou, která byla zaměstnána v oddělení kulturní rady,⁵² a také některé zaměstnance z účtárny atd.

Světlou výjimkou byl tajemník předsednictva ČSNS Karel Hacker, kterého bezprostředně po převzetí moci komunisty Ústřední akční výbor Československé strany socialistické vyhodil ze zaměstnání. Komunistický agent, který se představil jako „Hloušek“, Hackera 8. března 1948 navštívil a nabídl se, že mu pomůže opatřit nové zaměstnání. Podmínkou ovšem je, řekl mu, *naprosto kladný vztah k lidově demokratickému systému [...] Vyjádření tohoto kladného vztahu vidím v podávání zpráv a informací ze svého nynějšího a budoucího okolí*. A Karel Hacker, jako jeden z mála národně socialistických zaměstnanců a funkcionářů, které komunisté oslovili, odmítl tuto nabídku rovnou a hned, aniž by si vzal čas na rozmyšlenou, jako to udělala většina ostatních, dříve než ji (většinou) přijala... Hacker přemlouvání nepřijal s tím, že *bude dělat někde v ústraní a nebude se o nic starat, protože chce mít klid*, mimo jiné i proto, že *k podávání zpráv se nehodí*.⁵³ Nebylo mu to však dopřáno. Jak víme i z paměti Karla Löbla, patřil totiž k prvním tajemníkům národně socialistické strany, kteří byli po převratu tajnou policií „zajištěni“...

munistické Československé strany socialistické; tuto funkci vykonával do roku 1960, v téže době byl poslancem Národního shromáždění.

45 NA, f. 35, k. 8, sign. 35-98-190, Zpráva o JUDr. Miroslavu Klingerovi.

46 Tamtéž, sign. 35-98-56, Duplikáty. V charakteristice Františka Koktána je uvedeno: *Je nyní politicky ujasněný, má s námi pravidelný styk a je ochoten se s námi o všech otázkách radit. Naše stanoviska s otevřeností přijímá. Nabídlí jsme mu přihlášku do KSČ, odmítl ji z morálních důvodů*.

47 Tamtéž, sign. 35-23/1, Návrh na kandidáty strany nár. soc., 24. 4. 1948. V charakteristice Jana Mátlu je uvedeno: *Od r. 1945 je opoziční vůči vedení strany. S námi je v pravidelném styku, slíbil nám podepsat přihlášku do KSČ. V únorových dnech jasně a otevřeně vystoupil...*

48 Tamtéž. V charakteristice dr. Václava Hulínského z 23. 4. 1948 je uvedeno: *Je spolehlivý, máme k němu důvěru*.

49 Tamtéž.

50 Tamtéž. V charakteristice dr. Boženy Pátkové z 23. 4. 1948 je uvedeno: *Podala přihlášku do KSČ ještě před únorem, poctivě s námi spolupracuje*.

51 Tamtéž. Josef David (1884 Kylešovice – 1988 Praha), novinář a politik ČSNS. Před první světovou válkou organizoval národně sociální stranu ve Slezsku a v severočeském pohraničí, za války padl do ruského zajetí a vstoupil do čs. legií. V letech 1921–1939 byl výkonným tajemníkem Československé obce legionářské a poslancem Národního shromáždění za ČSNS. Druhou světovou válku prožil v zahraničí, od roku 1941 pobýval v Londýně, kde se stal členem Státní rady. V letech 1945–1948 byl členem předsednictva ČSNS, od roku 1946 do roku 1948 předsedou Národního shromáždění. V průběhu komunistického převratu v únoru 1948 zaujal neutrální postoj a krátce poté odešel z politického života do ústraní.

52 Tamtéž, sign. 35-98-1, Záznam ze dne 27. I. 1948.

53 Tamtéž, sign. 35-98-11, Záznam Hacker, dat. 8. III. 1948.

Případ Karla Löbla

Nelze se divit, že podobnému tlaku byl vystaven také Karel Löbl, že i jeho si komunisté vybrali jako objekt hodný zájmu. Z jeho vlastních vzpomínek, ale i z policejních zpráv víme, že se ocitl v obrovském vnitřním zmatku a nejistotě. Tak jako většina ostatních národně socialistických funkcionářů prožíval těžké zklamání z politické porážky své strany, nepochybně cítil silné rozčarování z neschopnosti Zenklova vedení, jemuž až dosud bezvýhradně věřil, podporoval je a spojil s ním svou politickou budoucnost. A na druhé straně tu stála osobnost profesora Emanuela Šlechtu, který se přátelil s jeho otcem a k němuž – jak sám přiznává – měl lidsky blízko a důvěřoval mu. A Šlechta se postavil do čela opuštěné strany a předložil koncepci s návrhy, jak ji ze smrtelné krize dostat. Nepochybně o ní s Löblem mluvil, o těchto rozhovorech však nezanechal svědectví ani jeden z nich. Nelze tedy říci, zda mu otevřeně oznámil, že jeho cílem je docela obvykle kolaborovat s komunisty, ze strany udělat převodovou páku jejich politiky a tak jim pomáhat nastolit v zemi totalitní režim, diktaturu úzké skupiny funkcionářů, nebo zda používal velkých slov a hovořil o tom, že je třeba zachránit, co se zachránit dá, že je třeba změnit strategii a taktiku, uchovat existenci strany pro lepší časy, nevyklízet pozice atd.

Karla Löbla deprimovalo vědomí, že národně socialistická strana je v troskách, že se potácí na pokraji zániku a že podobné trauma jako on sám zažívají stovky a možná tisíce dalších členů. V pamětech o tom píše: *Jejich mravní utrpení mnou otrásl. Málokdy v životě jsem byl tak nešťasten jako v oněch hodinách. Mnozí říkali, že v otroctví žít nebudou, neboť od vlastních lidí bude horší než od nacistů, a že odejdou, jakmile budou osobně ohroženi. Právě v těch chvílích 26. února 1948 uzrálo ve mně rozhodnutí spolupracovat s prof. Šlechtou a snažit se pomáhat těmto opuštěným bratrům a sestřím.*⁵⁴

Nejspíše z těchto důvodů Löbl pomáhal otrěsenou Československou stranu národně socialistickou konsolidovat a měnit ji v Československou stranu socialistickou, která se proklamativně hlásila k tradicím stejnojmenné strany z roku 1918. Proto se stal členem Ústředního akčního výboru Československé strany socialistické, a to jejího širšího vedení, tedy jakéhosi (nikým nezvoleného) ústředního výboru, a proto se 16. června 1948 stal předsedou Ústřední komise mládeže,⁵⁵ kterou na Šlechtův pokyn začal nově budovat místo dosavadního ÚOMNS. V nové politické situaci, která po únoru 1948 nastala, musel samozřejmě zastávat zcela jiné názory, než jaké hlásal v měsících a letech předchozích. Jestli jej kvůli tomu trápilo svědomí, lze říci jen těžko, v pamětech se k tomu nevyjadřuje. Před veřejnost předstoupil v nové pozici poprvé 26. května 1948, kdy v novinovém článku „Tvůrčí mládež“ vyjádřil potěšení z budovatelského nadšení svých vrstevníků, kteří *zdarma a dobrovolně, mimo obvyklé pracovní hodiny a v poměrně krátké době, dokončují to, co by jinak trvalo řadu týdnů. Pracovní brigády mládeže navracují zpět do provozu opravená nářadí, stroje, traktory, lokomotivy. [...] Stále více členů mladé generace našeho národa se tak stává upřímnými budovateli našeho státu. Je potěšitelné, že mezi nimi jsou také ti, kterým dříve nekritické stranictví záměrně bránilo vidět úspěchy a nadšení nového tvůrčího ducha české a slovenské mládeže.* Pak připomněl, jak nová

54 LÖBL, Karel: *Naděje a omyly*, s. 186.

55 NA, f. Šlechta Emanuel, prof. ing. (dále jen 40), k. 16, sign. 40-16-2, dopis Milana Vojtky předsedovi ČSS E. Šlechtovi, 22. 2. 1949.

Jiří Pernes

současnost umožňuje mladým lidem žít bez žebračenek a strachu z návratu sudetských Němců a zrádných Moravců a Teunerů, kteří je za okupace vedli ke kolaboraci s nacisty. Odtud přešel rovnou k blížícím se volbám: *A protože o toto všechno ve volbách půjde, použije mládež a především onen nový milion nových, nejmladších voličů a voliček v plné míře svého práva, zaručeného novou ústavou, a bude hlasovat pro Československou republiku: vhodí do volební urny jednotnou kandidátku všech stran Národní fronty!*⁵⁶

Že se autor v závěru svého článku dotkl blížících se voleb do Národního shromáždění, prvních od převzetí moci ve státě komunisty, nezpůsobilo jen rychle se blížící datum jejich konání. Na průběhu a výsledku voleb měl totiž dosti dlouhou dobu osobní zájem, neboť „obrozené“ vedení ČSS zpočátku počítalo i s jeho kandidaturou. Zařazení do úzké skupiny vybraných funkcionářů bylo nepochybně možno pokládat za úspěch a ocenění jeho práce, současně je však třeba vzít v úvahu, že nebylo zadarmo, že bylo vykoupeno stykem s pracovníky komunistického aparátu a jistou formou spolupráce s nimi. Z materiálů uložených v již citovaném fondu Československá strana národně socialistická – Ústřední sekretariát je zřejmé, že všechny kandidáty, které ČSS tehdy postavila do voleb, KSČ prověřovala, navázala s nimi styk, hodnotila je a komunističtí agenti o nich podávali hlášení ústředním orgánům. Platilo to o všech, výjimkou nebyl ani předseda strany Šlechta.⁵⁷

V případě Karla Löbla uvedli: *Studující techniky, nyní vedoucí mládeže [česko]s[lovenských] soc[ialistů]. Člen Ú[středního] A[kčního] V[yboru] čs. soc. Od r. 1945 jednatel mládeže Ústředního odboru mládeže nár. soc. a člen ÚV nár. soc. strany. V ÚV byl členem organizační komise a je velmi dobře informován o všech interních věcech nár. soc. strany. Před únorem vedl boj proti Ransdorfovi⁵⁸. Po únoru zvolen do ÚAV čs. soc. Dobře spolupracuje s naší ústřední komisí mládeže. Nabídl jme mu přihlášku do KSČ, kterou podepsal. Je inteligentní, dobrý a zkušený organizátor. V čs. soc. mládeži nemá velkých posic.*⁵⁹

Citovaný dokument je podepsán šifrou „oh“, za níž se skrývá pracovník oddělení ÚV KSČ pro práci v nekomunistických stranách Ota Hromádka⁶⁰, který je podepsán také na dalších materiálech týkajících se Karla Löbla, většinou hlášeníh o schůzkách s vytipovaným „objektem“. Podle Karla Kaplana se toto oddělení nazývalo „útvár pro Národní frontu“ a Hromádka byl jeho vedoucím. Uvádí také, že působnost tohoto od-

56 LÖBL, Karel: Tvůrčí mládež. *Svobodné slovo*, 26. 5. 1948, s. 1–2.

57 NA, f. 35, k. 8, sign. 35-23/1, Návrh na kandidáty strany nár. soc., l. 24.

58 Emil Ransdorf (1920 Nové Zámky, Slovensko – 1954 New York, USA), český studentský funkcionář a politický činitel, angažoval se v ČSNS. Studoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v roce 1946 se stal předsedou Svazu vysokoškolského studentsva, který se orientoval na boj proti komunistické totalitě. Zasloužil se o vítězství demokratických vysokoškoláků ve volbách do fakultních spolků. Po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel do exilu, v Německu založil Svaz čs. studentsva v zahraničí. Od roku 1951 žil v USA, kde se živil jako číšník, současně působil v Radě svobodného Československa.

59 NA, f. 35, k. 8, sign. 35-23/1, Návrh na kandidáty strany nár. soc., 23. 4. 1948, l. 14.

60 Ota Hromádka (1909–?), člen KSČ od roku 1930, interbrigadista, sekretář armádního vedení stranické práce na MNO, v roce 1951 byl zatčen a o tři roky později odsouzen na 12 let do vězení, v roce 1956 zproštěn obžaloby a propuštěn, v roce 1963 rehabilitován. S komunistickou ideologií se vnitřně rozešel, v roce 1982 vydal v nakladatelství Index – Společnost pro čs. literaturu v zahraničí v Kolíně nad Rýnem svou autobiografickou knihu *Jak se kalila voda*.

dělení, které podléhalo přímo Rudolfu Slánskému, *v nekomunistických stranách získávalo nejen informátory, ale zejména nespokojené členy a funkcionáře těchto stran, spolupracovalo s nimi, formovalo z nich tzv. levici. Úkolem „levice“ bylo vykonávat tlak na vedení nekomunistických stran a do jejich řad zanést rozpory. Hlavně však měla vnášet vnitřní rozvrat do stran koaličních partnerů a podle potřeby, při řešení politických krizí, převzít vedení těchto stran.*⁶¹

Zajímavou zmínku o Löblově podpisu přihlášky do KSČ potvrzuje také jiný materiál, uložený v Národním archivu. Ve fondu Generální sekretariát 1945–1951 se nachází strojepis Löblova kádrového hodnocení. *Jeho otec je význačným funkcionářem znárodněného průmyslu (Čs. závody KOVO a Gottwaldovy závody v Brně), napsal kterýsi z pracovníků Slánského aparátu. Löbl dostudoval za války reálku a vyučil se zámečnickem u firmy Havelka a spol. v Karlíně. Do nár. soc. strany vstoupil 13. 5. 1945, velmi rychle se stal funkcionářem ústředního odboru mladých. Na podzim 1945 odjel soukromě do Francie. V prosinci 1945 byl zvolen jednatelem ústřední mládeže nár. soc. a v této funkci byl znovu zvolen r. 1947 v dubnu. Na sjezdu nár. soc. strany byl zvolen do ústředního výkonného výboru a stal se členem ústřední organizační komise. Měl důvěru všech vedoucích pracovníků. Organizačně připravoval sjezd mládeže. Zdá se, že měl rozpory s Ransdorfem, kterému vytykal jeho podvody a hochštaplerský život.*

Do ÚAV čs. socialistů přivedl Löbla Šlechta. Löbl zahájil velmi úzkou spolupráci s naší komisí mládeže. Na základě této spolupráce jsme mu nabídli přihlášku do KSČ, kterou s datem 20. 4. [19]48 podepsal.

*V roce 1946 Löbl spolupodepsal dopis Mezinárodní federaci demokratické mládeže, ve kterém nár. soc. mládež žádá samostatné přijetí, očerňuje SČM a tvrdí, že marxistické strany jsou v ČSR v menšině, jak v národě, tak v parlamentě. Löbl tvrdí, že dopis nekoncipoval. Löbl se velmi ochotně nabízí pro spolupráci, nabízí, že bude podávat zprávy o poměrech ve straně před únorem. Je člověk velmi chytrý a inteligentní. Máme zjištěno, že pracuje v ilegálním hnutí nár. soc. mládeže.*⁶²

Zařazení na jednotnou kandidátku Národní fronty si ovšem Karel Löbl musel zasloužit. Komunisté po něm vyžadovali služby už jen proto, aby byl vydíratelný, avšak nechtěli, aby se stal obyčejným agentem-udavačem. Podle odevzdaných hlášení dával Hromádkovi informace o některých skutečnostech ze života předúnorové národně socialistické strany, zejména o Vladimíru Krajínovi⁶³ a Petru Zenklovi, a pak také o ilegálních tiskovinách vydávaných po únoru 1948, které se mu dostaly do rukou. Tak

61 KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Klement Gottwald a Rudolf Slánský*. Barrister & Principal, Brno 2009, s. 223.

62 NA, f. ÚV KSČ, Generální sekretariát 1945–1951 (100/1), sv. 46, a. j. 355, Dokument K. Löbl, 12. 5. 1948.

63 Vladimír Krajina (1905 Sivice – 1993 Vancouver, Kanada), botanik, národně socialistický politik. V letech 1924–1927 studoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, poté pracoval jako asistent Botanického ústavu Univerzity Karlovy v Praze, od roku 1934 docent, od roku 1945 profesor Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Za 2. světové války se zapojil do domácího odboje, od roku 1940 byl členem Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD). Dne 31. 1. 1943 byl zatčen Gestapem a do konce války vězněn v Terezíně. V letech 1945–1948 působil jako generální tajemník ČSNS, byl poslancem Národního shromáždění. Vyznamenal se jako organizátor boje demokratických sil proti totalitním praktikám KSČ. Po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel do exilu, nový domov našel v Kanadě, kde jako profesor přednášel botaniku na univerzitě ve Vancouveru. Angažoval se v čs. demokratickém exilu, byl místopředsedou Rady svobodného Československa a od roku 1975 předsedou ČSNS v exilu.

Jiří Pernes

Hromádkovi předal výtisk ilegálního *Májového listu* čl. *mládeže*⁶⁴ a sdělil mu, že četl několik čísel ilegálního *Svobodného slova*. Na otázku, kdo mu nepovolenou tiskovinu dal, prý odpověděl vyhýbavě. *Bylo mi jasné, že to je výmluva a že dostal Svobodné slovo od někoho, koho dobře zná*, píše Hromádka ve svém hlášení. *Po určité době jsem se v rozhovoru znovu k otázce vrátil a položil jsem ji znovu. L[öbl] mi odpověděl stejně. Proto jsem se dále již s důrazem na tuto věc neptal, poněvadž jsem nepokládal za účelné ho odradit nebo poplašit. Měl jsem dojem, že L. se nás snaží informovat o věci, přičemž nechce vejít na udavačství a udávat známého, proti kterému by musil případně později svědčit u soudu.*⁶⁵ Když se však Löbl zeptal, jaký druh zpráv by od něj vlastně Hromádka potřeboval, ten mu odpověděl *jasně a zřetelně, že jeho úkolem není shánění zpráv pro naši stranu (tedy KSČ – pozn. autora), že informací máme dosti a že také by to i pro něj osobně bylo nebezpečné, kdyby měl spojení s někým, kdo pracuje ilegálně, poněvadž byl známým funkcionářem mládeže, který v celku ještě není mnoho prověřen, a že by na něm v takovém případě mohlo zůstat podezření.*⁶⁶

Další Löblova schůzka s Hromádkem se konala následujícího dne, 5. května 1948. Tentokrát mu Löbl předal zápisy ze schůzí předsednictva strany, které se konaly 29. dubna a 4. května 1948, a podal k nim vlastní komentář. Ale ani tato vstřícnost a ochota ke spolupráci mu nepomohla. Hromádka mu totiž hned v úvodu setkání oznámil, že na jednotnou kandidátku Národní fronty vzdor předchozímu ujednání zařazen nebude. *Löbl ustrnul, byla to pro něj těžká rána*, píše Hromádka se smyslem pro detail. *Nebyl o tomto rozhodnutí až do této doby informován. Řekl jsem mu, že nebude kandidován proto, poněvadž ze státně politických důvodů nelze vyřadit všechny bývalé poslance a zvláště ty, proti kterým v celku nic není, že by to doma i za hranicemi působilo tak, jako bychom skutečně v únoru vyřadili z politického života všechny ostatní politické strany a že v důsledku toho byl on, jako kandidát ostravského kraje, nabrážen Urbánkem, který je v celku čestným člověkem. Löbl byl zpočátku velmi zaražen, pak se začal rozhořčovat, ptal se, jestli jsou za druhé strany kandidování kandidáti mládeže, speciálně na to, bude-li kandidován Pošusta a Hejzlar, prohlásil, že za čs. soc. mládež někdo kandidován býti má, potom by byl tedy kandidován Lesák, a že si pohovoří se Šlechtou o celé věci (Löbl se schází se Šlechtou pravidelně každý čtvrtek dopoledne k poradám).*⁶⁷ Nepochybně to také udělal, nebylo mu to však nic platné, z kandidátní listiny byl nakonec přece jen vyřazen.

Další dokumenty, jež by vypovídaly o kontaktech a spolupráci Karla Löbla s komunistickými vyjednávači v té době, k dispozici nejsou, a není tudíž zřejmé, zda k nim docházelo. Přehlednout ovšem nelze skutečnost, že při druhé schůzce, konané 5. května 1948, se mu dostalo od Hromádka podrobné instruktaže, co má dělat s bývalou národně socialistickou mládeží, aby už konečně vstoupila do Svazu české mládeže. Löbl zde *mluvil o těžkostech, které v této práci má, a projevoval určitou nespokojenost nad tím, že nebyl oficiálně přitážen do vedoucích orgánů SČM a zdůrazňoval, že se vedení*

64 Zmíněný exemplář je přiložen k Hromádkovu hlášení v NA, f. 35, k. 8, sign. 35-98-26, Löbl, Záznam o rozhovoru, 4. 5. 1948.

65 Tamtéž, Záznam o rozhovoru s K. Löblem, 4. 5. 1948. V záhlaví dokumentu je tužkou připsáno: s. Hromádka.

66 Tamtéž.

67 Tamtéž, Zápis ze schůzky s Karlem Löblem dne 5. 5. 1948.

Případ Karla Löbla

SČM ne vždy dobře orientuje na převádění mladých čs. soc. do SČM. S výsledkem schůzky Hromádka nebyl spokojen: *V celku z rozmluvy vyplynulo, že Löbl jako vedoucí mládeže mechanicky provádí usnesení ÚAV ze dne 27. února o vstupu mládeže čs. soc. do SČM, a nemá naprosto jasno o tom, jak tento vstup politicky podložit a jaké volit formy a metody práce. Navrhl jsem Löblovi několik forem, při čemž jsme brali v úvahu, že mladí čs. soc. nechtou politický tisk a mají nerůznější zájmy, které nemají nic společného s politickým děním.*⁶⁸

Příčinnou souvislost Löblových schůzek s Hromádkem a proměnou jeho názorů není možné prokázat, jistě však také nelze ani pokládat za náhodu, že právě v té době se zásadně změnila jeho stanoviska ve vztahu ke Svazu české mládeže. Zatímco do 25. února 1948 rozhodně odmítal podřízení národně socialistické mládeže této organizaci, ovládané komunisty, nyní prosazoval pravý opak: *Vážení bratři*, napsal 3. listopadu 1948 vedení Československé strany socialistické, *podle statisticky doložených zpráv je prokázáno, že nábor do Svazu české mládeže, jako jednotné a masové organizace veškeré české mládeže, nesplnil po únoru očekávání v něj kladené. Stanovisko velké části české mládeže vůči SČM je záporné a v mnohých případech i opoziční. Tento názor sdílí především velká většina bývalé čs. mládeže národně socialistické. Jsme přesvědčeni, že ústřední komisi mládeže přísluší především plnit a také splnit jediný velký úkol k prospěchu ÚAV-NF: Všemi prostředky se snažit, aby co možná největší část bývalé čs. mládeže národně socialistické vstoupila, pracovala a se vychovávala ve Svazu české mládeže. Vytvoření velké masové organizace mládeže je jediným možným řešením udržení větší jednoty národa v budoucnu.* A pak přišel s některými konkrétními návrhy, jak mladé národní socialisty do SČM dostat.⁶⁹ A že i v tomto případě dal k dispozici své organizační schopnosti, intelekt a píli – tentokrát ovšem k prosazování hodnot zcela jiných než před devíti měsíci –, potvrzuje dochovaná korespondence Ústřední komise mládeže (ÚKM) s vedením Československé strany socialistické.⁷⁰ Případně další kontakty Karla Löbla s agentem komunistických bezpečnostních složek Otou Hromádkem tedy vyloučit nelze a skutečnost, že mladému národnímu socialistovi i později dával instrukce, jak v likvidaci socialistického mládežnického hnutí postupovat, rovněž ne.

Koncem roku 1948 politická angažovanost Karla Löbla poměrně rychle a náhle skončila. Důvod tohoto nečekaného zvratu v jeho doposud cílevědomě budované kariéře je obtížné odhalit. Karel Kaplan zjistil, že se proti němu ve vedení ČSS vytvářela opozice, představovaná Karlem Jišem, Miroslavem Klingerem a Václavem Hulínským, dokonce *že komise mládeže už ho nechce do vedoucí funkce a že ochrannou ruku nad ním držel pouze Šlechta.*⁷¹ Do strojopisného záznamu o průběhu schůze Ústředního akčního výboru Československé strany socialistické 13. října 1948 někdo perem vepsal poznámku: *Případ br[atra] Löbla vyřízen.*⁷² O jaký případ se jednalo, nelze z této

68 Tamtéž.

69 NA, f. 40, k. 23, sign. 40-30-1, dopis vedení ČSS, podepsaný Karlem Löblem, předsedou Ústřední komise mládeže ČSS, Stanislavem Fofem, vedoucím tajemníkem, a Milanem Vojtkem, organizačním referentem, 30. 11. 1948.

70 Tamtéž, např. přehled o plnění krátkodobého plánu práce ÚKM, 22. 11. 1948.

71 KAPLAN, Karel: *Největší politický proces*, s. 45.

72 NA, f. 40, k. 23, sign. 40-30-1, Zápis z 22. schůze předsednictva ústředního akčního výboru čs. strany socialistické, která se konala dne 13. října 1948.

Jiří Pernes

kratičké, izolované věty vyčíst a on sám o něm ve svých pamětech nehovoří. Ještě 4. listopadu přednesl na schůzi stejného orgánu *referát o práci mladých příslušníků strany*. Zápis uvádí, že jej předsednictvo schválilo a vzalo na vědomí stejně jako čtvrtletní akční plán s tím, že *otázkou mládeže se bude zabývat zvláštní komise za předsednictví br. předsedy strany*.⁷³ Co z této formulace vyplývá, není jasné. Měla tato nová „zvláštní komise“ nahradit stávající Ústřední komisi mládeže? Nebo byla ustavena proto, aby vyšetřila nějakou nenormální či nestandardní situaci, k níž v dosavadní činnosti ÚKM došlo? A co se stalo tak zásadního, že v jejím čele musel stanout sám předseda strany? Prozatím nevíme, z dostupných materiálů to nevyplývá a Karel Löbl o tom ve svých pamětech nehovoří. Nicméně 3. prosince 1948 byl na schůzi předsednictva ÚKM Československé strany socialistické z funkce předsedy uvolněn a jeho nástupcem byl zvolen dosavadní organizační referent Milan Vojtek.⁷⁴ V důsledku toho se Karel Löbl přestal zúčastňovat i schůzí širšího vedení a Ústředního akčního výboru Československé strany socialistické. K dovršení všeho po jeho uvolnění z funkce byla *další činnost ÚKM br. generálním tajemníkem v ústním podání zastavena a do dnešních dnů nám nebyly sděleny vážné důvody tohoto aktu a činnost komise mládeže obnovena nebyla*,⁷⁵ jak si stěžoval v únoru 1949 její nový předseda. Protože se opravdu jednalo o situaci nenormální, uložilo užší předsednictvo strany⁷⁶ generálnímu tajemníkovi, aby nejméně jednou do měsíce Ústřední komisi mládeže svolal a sám jí předsedal.

Když Státní bezpečnost v roce 1954 Karla Löbla rozpracovávala pro další využití, uvedla v materiálech o něm, že *se po únoru 1948 stal obojetníkem, docházel neustále na sekretariát KSČ, kde mu vycházeli velmi ustríc proto, že prý chtěl vydat soudr[uhu] Pelikánovi*⁷⁷ *seznam býv. funkcionářů nár. soc. mládeže. Pro toto jej Ústřední komise mládeže odvolala z předsednictví, kteroužto funkci v té době zastával. Dr. Emanuel Šlechtka tehdy uvítal odvolání Löbla z funkce, protože prý podle Šlechty mu „začala hořet půda pod nohama“*. Löbl se potom *stáhl a s pomocí dr. Šlechty proplul i ve studijních prověrkách*.⁷⁸

73 Tamtéž, Zápis z 23. schůze předsednictva ústředního akčního výboru čs. strany socialistické, která se konala ve čtvrtek dne 4. listopadu 1948.

74 NA, f. 40, k. 16, sign. 40-30-2, dopis Milana Vojtka předsedovi Československé strany socialistické E. Šlechtovi, 22. 2. 1949.

75 Tamtéž.

76 Tamtéž, Zápis o schůzi užšího předsednictva dne 28. II. 1948.

77 Jiří Pelikán (1923 Olomouc – 1999 Řím), novinář a politik, v letech 2. světové války vstoupil do ilegální KSČ, po válce studoval na Vysoké škole politické a sociální v Praze a patřil k předním organizátorům komunistického mládežnického hnutí, v letech 1946–1951 tajemník vysokoškolského výboru KSČ a člen předsednictva KV KSČ v Praze, v letech 1948–1949 byl předsedou akčního výboru NF na vysokých školách v Praze a podílel se na vylučování svých kolegů ze studia, v letech 1948–1952 a 1964–1969 poslanec Národního shromáždění, v roce 1969 poslanec Sněmovny lidu Federálního shromáždění. V letech 1949–1952 působil jako pracovník ÚV KSČ, 1949–1963 člen předsednictva ÚV ČSM, 1953–1955 generální tajemník a v letech 1955–1963 předseda Mezinárodního svazu studentstva, 1963–1969 generální ředitel Československé televize. Zapojil se aktivně do tzv. obrodného procesu v ČSSR v roce 1968, na podzim téhož roku se stal radou čs. velvyslanectví v Římě a v září 1969 požádal v Itálii o politický azyl. Od roku 1970 vydával v Římě exilový časopis *Listy* a angažoval se v Italské socialistické straně, za níž byl zvolen poslancem Evropského parlamentu.

78 ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, Návrh na vázání agenta ing. Löbla Karla, 7. 5. 1954.

Případ Karla Löbla

Přestože je třeba brát tvrzení Státní bezpečnosti obecně s jistou rezervou, v tomto případě se opírají o reálná fakta a nabízejí vysvětlení náhlého ukončení Löblovy politické kariéry koncem roku 1948. Ostatně pomoc prof. Šlechty při studijních prověrkách ve svých vzpomínkách sám naznačuje. Ovšem pročitáme-li zápisy ze schůzí vedení ČSS a jejího Ústředního akčního výboru,⁷⁹ vidíme, že snaha všech členů zalíbit se KSC byla opravdová a upřímná, že svými rozhodnutími a usneseními nejen chtěli ve všem komunistům vyhovět, ale dokonce se snažili přání nových mocipánů předjímat. Proto se jeví velmi nepravděpodobným, že by Karla Löbla zbavili všech stranických funkcí za to, že chtěl komunistickým funkcionářům předat seznam bývalých činovníků národně socialistické mládeže, zejména když se nacházel pod určitou ochranou či dohledem komunistických struktur. Nehledě na to, že si mohl na ústředním sekretariátu KSC na takový postih stěžovat a že výše zmíněný Jiří Pelikán a další soudruzi by takový krok nepochybně považovali za nepřátelský akt i vůči sobě samotným.

Proto je mnohem pravděpodobnější druhá verze, kterou Státní bezpečnost v roce 1954 rovněž zmiňovala: Karel Löbl vynášel zápisy ze schůzí předsednictva „obrozené“ ČSS a jejího Ústředního akčního výboru (víme, že je skutečně předával vedoucímu „útvary pro Národní frontu“ ÚV KSC O. Hromádkovi) a buď záměrně, nebo nedopatřením se stalo, že se dostaly na Západ, do rukou čs. demokratického exilu, a že úryvky z nich byly čteny v zahraničním rozhlase.⁸⁰ To by logice věci a doby odpovídalo mnohem více.

Na další osud organizací mladých (národních) socialistů to však nemělo žádný vliv. Konečnou dohru měla celá záležitost o rok později. Na schůzi užšího předsednictva ČSS konané 12. září 1949 přijali bratři rozhodnutí, že *tam, kde jsou ustaveny komise mládeže, zůstanou. Činnost Ústřední komise mládeže a fungujících komisí mládeže se omezí na nábor do Svazu čs. mládeže. Jinak se samostatné hnutí mládeže nebude fedrovat*, komentoval vedení strany konec své mládežnické organizace s jistou úlevou.⁸¹

Po nedobrovolném rozchodu s ČSS na podzim 1948 se Karel Löbl věnoval studiu na ČVUT v Praze a poté nastoupil jako vědecký aspirant do Státního výzkumného ústavu materiálu. I zde se ukázal jako schopný pracovník a organizátor; brzy se stal vedoucím odboru. Politická práce nyní šla stranou, stejně jako jeho loajalita vůči ČSS. Podle zjištění Státní bezpečnosti hovořil o straně na veřejnosti značně kriticky a s despektem.⁸² Stejně tak příslušníci tajné policie později tvrdili, že v roce 1950 navázal kontakt s některými dalšími členy „obrozené“ ČSS, kteří využíval její organizace k vyvíjení „protistátní“ – tedy protikomunistické – činnosti. V čele této organizace, nazývané podle jejího časopisu *Přijďme*, stál jistý Josef Hajda. Löbl v ní měl vyvíjet značnou aktivitu. Státní bezpečnosti se skupinu podařilo v roce 1952 zlikvidovat, ale činnost Karla Löbla údajně nikdo nevyzradil, a proto se mu prý podařilo uniknout zatčení.⁸³ Jak tomu ale bylo ve skutečnosti, se již pravděpodobně zjistit nepodaří.

79 Zápisy ze schůzí předsednictva ČSS z podzimu 1948 jsou uloženy v NA, f. 40, k. 16, sign. 40-30-2.

80 ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, Návrh na vázání agenta ing. Löbla Karla, 7. 5. 1954.

81 NA, f. 40, sign. 40-30-2, Zápis o schůzi užšího předsednictva, konané 12. září 1949.

82 *V roce 1952 na plese, který pořádala ČSS strana, sešel se Löbl s Halerem Zdeňkem, členem ÚNV za ČSS, a smál se mu, že je hloupý, že kolaboruje s režimem a jak se bude chítit potom „z toho vyzout, až bude převrát“.* ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, Návrh na vázání agenta ing. Löbla Karla, 7. 5. 1954.

83 Tamtéž.

Jiří Pernes

O své ilegální činnosti se však zřejmě zmínil svému příteli Antonínu Boháčovi, který nezávisle na něm organizoval v Praze na Vinohradech jinou protikomunistickou skupinu, složenou opět většinou z bývalých národních socialistů, nyní členů ČSS. Když byla zlikvidována i ona, prozradil Boháč u výslechu také skutečnosti, které věděl o Karlu Löblovi. Státní bezpečnost v Löblově případě zvažovala dvě možnosti: buď jej zatknout, nebo ponechat na svobodě a přimět ke spolupráci. V dokumentu označeném *Návrh na vázání agenta ing. Löbla Karla* je uvedeno, že rozhodnutí v podstatě nechali na něm, na jeho ochotě či neochotě na spolupráci přistoupit. *Výslech bude zaměřen na všechny zjištěné styky Löbla v zahraničí, tak i v ČSR, aby Löbl nevěděl, o co má bezpečnost zájem. Nepřinese-li požadované skutečnosti z Löblovy činnosti, bude výslech přerušen a možnost spolupráce mu nebude naznačena a bude ponechán ve vazbě na K[rajské] S[právě] M[inisterstva] V[nitra] Praha a bude předán k soudu se skupinou Ant. Boháče. V kladném případě, že Löbl objasní všechny skutečnosti, které jsou operativním orgánům známy, bude mu vhodným způsobem naznačena možnost spolupráce, a to tím způsobem, aby o ní sám požádal.*⁸⁴

Dne 28. května 1954 zadrželi Löbla při cestě do zaměstnání pracovníci III. správy ministerstva vnitra a odvezli jej do vyšetřovny v Bartolomějské ulici. Podle jejich vyjádření se Löbl nejprve k výslechu stavěl *negativně*. Snažil se je přesvědčit, že jeho členství a aktivita v národně socialistické straně již jsou minulostí a že si uvědomuje, že jsou *skrmnou* na jeho životě. O ilegální činnosti jiných bývalých národních socialistů a o jejich kontaktech s exilem nicméně odmítal hovořit se zdůvodněním, že o nich nic neví. *Na začátku chtěl Löbl Karel před orgány MV prosazovat to, že je nyní marxistou a že pracuje všemožně, aby se dnešní lidově demokratické zřízení stále upevňovalo [...]. Později přiznal, že skutečnost je jiná a že věděl o mnoha případech, že se prováděla protizákonná činnost a on o ní věděl a neucínil nic, aby této zamezil.*⁸⁵

Vyšetřovatelé Karla Löbla nešetřili a začali jej vydírat: *Na jmenovaném bylo vidět, že má velký zájem o svoji práci a že by velmi nerad přišel o místo, na kterém nyní pracuje a kde má možnost nablédnout do různých tajných věcí, ke kterým nemá možnost [dostat se] každý občan. Když mu bylo naznačeno, že za těchto okolností není možné, aby toto místo zastával, a také jeho otec že nebude moci zůstat na dosavadním pracovišti, byl ochoten udělat vše, aby se tak nestalo.*⁸⁶

Nakonec Karel Löbl řekl, co věděl o činnosti protistátní skupiny Antonína Boháče, vypověděl všechno o svých stycích s národně socialistickým exilem (krátce předtím obdržel tajnou cestou dopis od svého přítele a bývalého spolupracovníka Oty Hory) a také o činnosti ostatních bývalých národních socialistů, s nimiž se znal a stýkal. To však Státní bezpečnosti pořád ještě nestačilo, chtěla jej přimět k vlastní iniciativě o navázání spolupráce s ní. Vyvíjela na něj tedy nátlak, aby se vyjádřil, jakým způsobem by chtěl své provinění proti lidově demokratickému režimu odčinit. Ing. Karel Löbl se pokoušel vykoupit slibem, že *bude na pracovišti pracovat tak, aby byl platnou silou v naší republice, a bude odhalovat nedostatky jednotlivých osob a záměrné poškozování lidově*

84 Tamtéž.

85 ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, Zpráva o vázání Karla Löbla, 29. 5. 1954.

86 Tamtéž.

demokratického zřízení. Ani to však policistům ještě nestačilo a nakonec jej dotlačili k „žádosti“, aby mohl odčinit svůj čin ve spolupráci s orgány MV. Vyslychající mu však odpověděli, že nejde jen tak jednoduše si říci o spolupráci se Státní bezpečností. Že musí svou žádost podat písemně, ministerstvo vnitra ji posoudí a teprve na základě tohoto rozhodnutí s ním bude nějak naloženo.⁸⁷ A Karel Löbl skutečně ještě téhož dne žádost o možnost spolupráce s tajnou policií vlastnoručně napsal:

Já, Karel Löbl, nar. 21. 9. 1925 v Praze, jsem si vědom, že jsem se dopustil proti naší lidově demokratické republice trestné činnosti v souvislosti s případem Antonína Boháče a jeho bratra Viktora Boháče.

Těto nepřátelské činnosti, které jsem se dopustil, upřímně lituji a chci jako řádný občan Československé republiky tuto svoji činnost odčinit tím, že jednak budu plnit ve své práci úkoly mně svěřené na mém pracovišti a jednak že se chci zasloužit o odhalování třídních nepřátel v naší lidově demokratické republice ve spolupráci s orgány ministerstva vnitra.

Žádám, aby mně byla tato spolupráce s orgány ministerstva vnitra povolena, abych tak alespoň částečně mohl napravit to, čeho jsem se dopustil.

V případě, že mně bude spolupráce s orgány ministerstva vnitra povolena, zavazuji se, že budu úkoly na mě kladené plnit se vši zodpovědností, které jsem si vědom.

Slibuji, že svému slibu věrně dostojím.

Ing. Karel Löbl

Praha XX, Střežovná 1

Svou žádost datoval 28. května 1954 a adresoval ji Ministerstvu vnitra v Praze.⁸⁸ Státní bezpečnost jeho „žádosti“ ráda „vyhověla“, přestože se její pracovníci stále při jednání s ním tvářili, že mu prokazují mimořádnou laskavost. Dostal krycí jméno „Inženýr“ a okamžitě začal plnit úkoly, které před něj tajná policie postavila. V Archivu bezpečnostních složek, v němž jsou materiály o spolupráci Karla Löbla s StB uloženy, chybějí jeho konkrétní zprávy a hlášení. Dochovala se však dlouhodobá hodnocení spolupráce s ním. Jedno z ledna 1958,⁸⁹ druhé z roku 1962,⁹⁰ poslední z roku 1968.⁹¹ Z nich vyplývá, že orgány ministerstva vnitra byly s jeho spoluprací spokojeny. Löbl byl zaměřován nejen k problematice ústavu, ale i k závadovým osobám, zejména na kontrolu bývalých národně socialistických funkcionářů, osob propuštěných z vězení v rámci amnestie, a také získával a předával informace o poměrech v nakladatelství Československé strany socialistické Melantrich atd. Státní bezpečnost si jeho spolehlivost a důvěryhodnost prověřovala a následně konstatovala, že *nebylo zjištěno, že by vyzradil spolupráci nebo se dopustil provokace*. Naopak s uznáním jej hodnotila jako *starého, zkušeného a spolehlivého spolupracovníka, který ze strachu o svou existenci udělá vše, co je v jeho možnostech*.⁹² Ovšem vzdor tomu měl také své rezervy. Tajná policie si

87 Tamtéž.

88 Tamtéž.

89 ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, Vyhodnocení spolupráce s informátorem INŽENÝREM, 9. 1. 1958.

90 Tamtéž, „Inženýr“ – vyhodnocení spolupráce, 23. 11. 1962.

91 Tamtéž, A – INŽENÝR – návrh na uložení svazku do archivu SEO-HS-StB, 20. 4. 1968.

92 Tamtéž, Vyhodnocení spolupráce s informátorem INŽENÝREM, 9. 1. 1958.

Jiří Pernes

sice pochvalovala, že je *schopný a inteligentní*, vadilo jí však současně, že je *bojácny a při úkolování na osoby má obavy, aby se neprozradil, že je spolupracovníkem, a proto vyvíjí malou iniciativu v odhalování osob nepřátelsky nakloněných*. StB dospěla k závěru, že Löbl je sice *iniciativní při spolupráci, avšak jen v takových případech, kdy si je jist, že ze styku s jinou osobou mu nehrozí nebezpečí a nebo jeho kariéře*.⁹³ S řídicími orgány se stýkal zhruba dvakrát týdně, později třikrát za měsíc, zpočátku v konspiračních bytech, později v parcích a v kavárnách, tajná policie velmi kvitovala, že s jejími příslušníky jednal spontánně, nenuceně až přátelsky.

Jak plynul čas, měnilo se Löblovo postavení v podniku, v němž byl zaměstnán, k lepšímu, stejně jako jeho pozice v Československé straně socialistické, kam v polovině 60. let opět vstoupil a kde po žebříčku funkcí šplhal opět výš,⁹⁴ a měnila se také celková atmosféra ve společnosti. Druhá polovina a zejména konec 60. let přinesly uvolnění, pokusy o liberalizaci komunistického režimu a hlubší ekonomické a politické reformy. Za této situace už se spolupráce Státní bezpečnosti s Karlem Löblem jako ideální a bezproblémová nejevila. V dubnu 1968 předložil 12. odbor II. správy HS-StB návrh na ukončení spolupráce s ním, a to proto, že *objekt, ve kterém spolupracovník pracuje, byl vyjmut z operativního rozpracování a pro spolupracovníka není dalšího zaměření*, a bylo rozhodnuto předat jej 8. odboru II. správy HS-StB. Avšak soudruzi z 8. odboru jej *odmítli převzít*, a to vzhledem k jeho *vyšším funkcím v Čsl. straně socialistické* (byl předsedou Městského výboru ČSS v Praze a členem jejího ústředního výboru). Z tohoto důvodu navrhli ukončení spolupráce s Karlem Löblem alias agentem „Inženýrem“ a předání jeho spisu na dobu deseti let do archivu SEO-HS-StB, což se také na jaře 1968 stalo.⁹⁵

Tím angažmá ing. Karla Löbla ve službách Státní bezpečnosti skončilo. Po okupaci Československa vojsky států Varšavské smlouvy 21. srpna téhož roku začala nová etapa jeho strmé kariéry ve službách komunistickému režimu, která skončila až na přelomu let 1989/1990. Necelého čtvrt roku po přijetí zákona o federalizaci Československé socialistické republiky, 8. ledna 1969, jej prezident Ludvík Svoboda jmenoval členem první vlády České socialistické republiky. Stal se ministrem výstavby a techniky⁹⁶ a ve stejné době usedl jako poslanec do lavic Sněmovny národů Federálního shromáždění ČSSR. Mandát si udržel až do roku 1990 – ve volbách v roce 1971 se stal poslancem Sněmovny lidu Federálního shromáždění a pak znovu v letech 1976, 1981 a 1986. V roce 1976 se stal ministrem bez portfeje a zůstal jím až do roku 1989. Teprve po zpřístupnění archivů Státní bezpečnosti se na denní světlo dostaly dokumenty vypovídající o jeho spolupráci s komunistickou tajnou policií. Ve svých pamětech z roku 2012, nazvaných *Naděje a omyly. Vzpomínky na onu dobu*, se však o této kapitole své dlouhé životní pouti ani slovem nezmínil.

93 Tamtéž.

94 Do roku 1968 se mu podařilo dosáhnout funkce předsedy Městského výboru Československé strany socialistické v Praze a v roce 1964 se stal členem jejího ústředního výboru. Viz LÖBL, Karel: *Naděje a omyly*, s. 296.

95 ABS, f. MV-TS, svazek a. č. 623743 MV, A – INŽENÝR – návrh na uložení svazku do archivu SEO-HS-StB, 20. 4. 1968.

96 Česká vláda jmenována. *Rudé právo*, 9. 1. 1969, s. 1.